

Bijlage C.

**PLANTENSOCIOLOGISCHE NOTITIES IN DE
OMSTREKEN VAN GOUDA**

door

G. KRUSEMAN Jr en J. VliegER.

(Bijdrage tot de kennis en de verspreiding der plantenassociaties in Nederland. VIII).

De plantensociologische waarnemingen, die wij op 6, 7 en 8 Augustus 1940 tijdens de zomerexcursie der Ned. Botanische Vereeniging in de omgeving van Gouda deden, zijn weliswaar weinig talrijk, doch leverden toch nog eenige aantekeningen op van vegetatie-typen, waaromtrent wij in ons land tot dusver niet over gegevens beschikten.

Het excursie-terrein is physisch-geographisch zeer goed bekend door de uitvoerige studie van VINK over „de Lekstreek” (1926). De bodem bestaat grootendeels uit veen. Door uitbaggering zijn in dit gebied ten N. van Gouda de Reeuijksche en Sluipuijksche Plassen ontstaan.

Slechts langs den Hollandschen IJssel heeft zich klei afgezet. De oevers dezer rivier vormen nog om een andere reden een zeer typische, eigen standplaats. Men kan hier spreken van een getijderivier, doordat het water tengevolge van eb en vloed wordt opgestuwd, waardoor periodiek een belangrijke schommeling van het niveau optreedt.

Gelegen in het hart van het Hollandsche hafdistrict bepalen de graslanden in sterke mate het karakter van het gebied. Hoewel deze graslanden niet alleen physiognomisch in het landschap, doch ook economisch in de samenleving sterk op den voorgrond treden, zoo hebben wij ditmaal hieraan toch niet in de eerste plaats onze aandacht geschonken. Behalve het tot nader onderzoek weinig geëigende jaargetijde werkte hiertoe tevens mede het feit, dat deze vegetatie-typen door SCHEYGROND en de VRIES uitvoerig zijn onderzocht (Het plantendek van de Krimpenerwaard. I—IV, 1926—1931).

Wij willen ons thans dan ook beperken tot een korte opsomming der plantenassociaties, waarvan één of meer opnamen werden gemaakt. Slechts voor de beide, voor ons land tevoren nog niet beschreven gemeenschappen, willen wij hieraan enkele korte opmerkingen vastknoopen.

Polygono-Chenopodion Polyspermi W. KOCH

Het *Bidentetum tripartiti* W. Koch werd opgenomen aan den oever van de Sluipwijksche Plassen (IVON-opn. 842). Onder de kensoorten voor deze associatie treedt *Bidens connatus* op, die door het geheele excursie-gebied verspreid algemeen werd aangetroffen.

Nanocyperion flavescens W. KOCH

Op slikbodern, welke bij hoogwater geregeld onderloopt, vonden wij langs den Holl. IJsel het *Eleocharetum ovatae* (Hayek) Moor. Dit gezelschap, dat in Midden-Europa zijn optimale ontwikkeling bereikt, bevindt zich in ons land aan de grens zijner verbreiding en vertoont dan ook duidelijk de als regel hiermede gepaard gaande floristische verarming. Blijkens een mededeeling van DIEMONT c.s. in het Ned. Kruidk. Archief, dl 50, p. 261 e.v. werd het gezelschap eveneens in Augustus 1940 door MELTZER langs de Maas bij den Bosch opgenomen. Daar van deze associatie evenwel nog niet eerder een hier te lande gemaakte opname werd gepubliceerd, moge hieronder de door ons onder de gemeente Ouderkerk a.d. IJsel opgenomen vegetatie worden medegedeeld (IVON-opn. 850).

2.2	<i>Nasturtium officinale</i>	+	<i>Rorippa silvestris</i>
2.2	<i>Juncus bufonius</i>	+	<i>Elatine Hydropiper</i>
1.2	<i>Limosella aquatica</i>	+	<i>Veronica Anagallis</i>
1.2	<i>Juncus compressus</i>	+ . 2	<i>Alisma Plantago-aquatica</i> (K)
1.2	<i>Juncus articulatus</i>	+	<i>Poa annua</i>
+	<i>Polygonum amphibium</i>	+	<i>Lemna minor</i>
+	<i>Ranunculus sceleratus</i>	+	<i>Spirodela polyrrhiza</i>

In deze opname kunnen *Limosella aquatica* en *Elatine Hydropiper* als kensoorten voor de associatie worden beschouwd.

Potamion eurosibiricum W. KOCH

Het *Myriophylleto-Nupharetum* W. Koch werd in het Reeuwijk-Sluipwijksche plassengebied eengetroffen (IVON-opn. 844).

Phragmition communis W. KOCH

Langs de oevers der Reeuwijk-Sluipwijksche Plassen werden eveneens enkele notities gemaakt omtrent het *Scirpeto-Phragmitetum* W. Koch (IVON-opn. 843 en 848). De associatie vertoonde ter plaatse een opvallend soortenarme samenstelling.

Belangwekkender is de oevervegetatie langs den Holl. IJsel. Op den zwak zilten slikgrond, welke geregeld onder water komt, heeft zich een plantengezelschap gevestigd, waarin de geslachten *Scirpus*

en *Schoenoplectus* gewoonlijk overheerschen. Dit oevergezelschap der getijde-wateren werd voor Nederland sociologisch nog niet eerder bekeken. Het is evenwel te verwachten, dat het ook langs de beneden-rivieren zal worden aangetroffen. TUXEN vermeldt in „Die Pflanzengesellschaften Nordwestdeutschlands” (1937) onder den naam *Scirpetum maritimae* (Wi. Christiansen) Tx. een associatie, die waarschijnlijk identiek is met de door ons opgenomen vegetatie. Onze beide opnamen uit de omgeving van Gouderak volgen hieronder.

IVON-opname	no 845	no 847
<i>Schoenoplectus triquetrus</i>	2.2	4.4
<i>Schoenoplectus Tabernaemontani</i>	4.4	1.2
<i>Schoenoplectus lacustris</i>	+	+2
<i>Scirpus maritimus</i>	2.2	3.4
<i>Glyceria spectabilis</i>	+	+2
<i>Lythrum Salicaria</i>	.	+
<i>Stachys palustris</i>	+	.
<i>Alisma Plantago-aquatica</i>	.	+
<i>Phragmites communis</i>	+	.

Als kensoorten voor dit nog onvoldoende onderzochte *Scirpetum maritimae* noemt TUXEN *Scirpus maritimus* en *Schoenoplectus Tabernaemontani*. Voor Nederland kan hieraan zeker *Schoenoplectus triquetrus* nog worden toegevoegd.

Dit *Scirpetum maritimae* wordt boven het hoogwater-niveau vervangen door een eveneens tot het *Phragmition communis* behorende begroeiing, welke, hoewel eenigszins afwijkend, toch nog groote overeenkomst vertoont met het *Scirpeto-Phragmitetum*. De floristische samenstelling van dit gezelschap moge blijken uit de eveneens nabij Gouderak gemaakte IVON-opn. 846.

3.3 <i>Glyceria spectabilis</i>	+	<i>Polygonum Hydropiper</i>
3.3 <i>Phalaris arundinacea</i>	+	<i>Calystegia sepium</i>
3.3 <i>Typha angustifolia</i>	+2	<i>Senecio paludosus</i>
2.2 <i>Lythrum Salicaria</i>	+2	<i>Alisma Plantago-aquatica</i>
1.2 <i>Nasturtium officinale</i>	+2	<i>Phragmites communis</i>
1.2 <i>Acorus Calamus</i>		

Molinion coerulae W. KOCH

De onbemeste hooilanden, welke eenmaal uitgestrekte oppervlakten besloegen, zijn door bemesting en verbeterde ontwatering zoo sterk teruggedrongen, dat thans in deze streek nauwelijks meer een enkel, typisch ontwikkeld perceel van dit graslandtype wordt

gevonden. Zelfs de aankoop van de eendenkooi „Wellepoort” met aangrenzend blauwgrasland door de stichting „het Zuidhollandsch Landschap” biedt waarschijnlijk onvoldoenden waarborg voor het behoud van deze verdwijnende plantengemeenschap. De vegetatie (IVON-opn. 849), waarin blijkens de onderzoeken van de VRIES (1929) vroeger *Anagallis tenella* voorkwam, vertoont een sterke verarming aan soorten, parallel gaande aan een verzuring van den bodem, die waarschijnlijk moet worden geweten aan de gewijzigde waterhuishouding.

Het plantendek der, vooral van floristisch standpunt, zeer interessante polderboezems wijkt naar zijn soortensamenstelling vrij sterk af van het normale blauwgrasland. De vegetatie verkeert hier niet in een dynamisch evenwicht, doch vertoont een duidelijke ontwikkeling in oligotrophe richting, zooals blijkt uit de dominantie van *Sphagnum* en het optreden van soorten als *Dryopteris Thelypteris*, *Malaxis paludosa* en *Drosera rotundifolia* (IVON-opn. 851, gemaakt in den boezem „Veerstalblok” bij Gouda). Men kan deze vegetatie in sociologischen zin dan ook waarschijnlijk beter opvatten als een doordringing van het *Molinion coeruleae* met het *Sphagnion fusci*.
